

Vnímání Etické výchovy žáky 2. stupně ZŠ

Michaela Spurná¹

¹Institut výzkumu školního vzdělávání, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Poříčí 31, 602 00 Brno
Prezentace práce byla podpořena stipendijním fondem Pedagogické fakulty MU.

ÚVOD

Výzkumy postojů žáků k etické výchově doposud nebyly realizovány, přesto je možné se metodologicky opřít o velké množství výzkumů z jiných oblastí – především přírodovědných (představují konkrétní postoje) anebo o poznatky vycházející z výzkumů postojů obecně. Weinburgh (1995) zjistila, že nejlivnějším faktorem působícím na postoje je **pohlaví**. Mezi další faktory můžeme řadit **charakter předmětu** (vzbuzující zájem žáka; jaký má pro žáka předmět význam a jak je obtížný) a **třídou** (ve které se tvoří skupina a žákovské společnosti). Výzkumy prokazují, že u respondentů s vyšším věkem (třídou) zájem o přírodovědné předměty klesá (Pell, Jarvis, 2001, Kubiátko, 2011, aj.).

CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Hlavní cílem bylo zjistit úroveň postojů žáků 2. stupně ZŠ k vyučovacím předmětům etická výchova. Vedlejší cíle zjišťovaly vliv pohlaví, školní třídy, resp. ročníku (ve kterém se žáci momentálně učí) a subjektivního pocitu (pohodlí) žáků na postoje žáků. Dále jsme zjišťovali subjektivní vnímání porozumění pojmům žáky v tomto předmětu. Byly stanovené následující výzkumné otázky:

1. Ovlivňuje gender úroveň postoje žáka k etické výchově?
2. Do jaké míry ovlivňuje žáky navštěvovaný ročník jejich postoje k etické výchově?
3. Do jaké míry ovlivňuje vnímání významu předmětu etická výchova žákem jeho postoj k tomuto předmětu?
4. Jaký vliv má na úroveň postoje žáka jeho subjektivní vnímání porozumění pojmům v předmětu etická výchova?

METODIKA

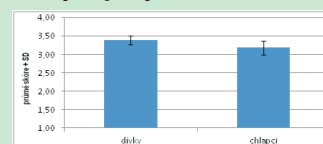
Výzkumný vzorek tvořilo **41 žáků**. Dotazovaní žáci navštěvovali **6. a 7. třídu** na 2. stupni ZŠ. Výzkumný vzorek byl vybrán záměrně. Jako výzkumný nástroj byl použit dotazník. Dotazník byl rozdělen do několika oddílů (postoje, porozumění pojmům, subjektivní pocit pohody aj.). Výpovědi respondentů se zaznamenávaly na 5-bodové Likertově škále: od zcela souhlasím – 5 až po zcela nesouhlasím – 1. Na stanovení reliability byl použit koeficient Cronbachova alfa. Míra spolehlivosti **celého dotazníku** byla $\alpha = 0,89$. Oddíl **postoje** měl hodnotu $\alpha = 0,93$. Hodnota druhého oddílu – **porozumění pojmům** byla $\alpha = 0,78$. Položky v dalším oddílu byly rozděleny do specifických částí (metody klasické, metody aktivizující a subjektivní pocit pohody), které dosahovaly míry spolehlivosti: **metody klasické** $\alpha = 0,55$, **metody aktivizující** $\alpha = 0,76$ a **subjektivní pocit pohody** $\alpha = 0,69$ (jestliže míra spolehlivosti dosahuje hodnot 0,59 – 0,75, lze danou oblast považovat za spolehlivou, jak uvádí Dhindsa a Chunga (2003). Z metod induktivní statistiky byla použita ANOVA (analýza rozptylu) pro zjištění rozdílů mezi skupinami nezávislých proměnných (pohlaví, třída) a t-test na určení rozdílů mezi dvěma závislými proměnnými (porovnání metod u ročníků). Další použitou metodou byl Pearsonův korelační koeficient. Rozdíly a vztahy byly stanovovány na hladinách významnosti $p < 0,05$, $p < 0,01$ a $p < 0,001$.

VÝSLEDKY

Celkové průměrné skóre postojů k etické výchově bylo $x = 3,32$ ($SD = 0,62$). Hodnota poukazuje na relativně pozitivní postoje žáků k předmětu etické výchovy, tzn., žáci mohou vnímat tento předmět jako užitečný, zajímavý a nestresující.

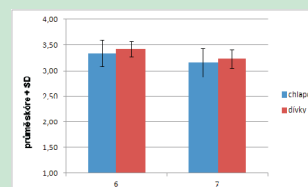
Rozdílnost mezi chlapci a dívkami (Graf 1) v celkových postojích k etické výchově byla viditelná, ale ne statisticky významná ($F = 0,10$, $p = 0,75$). Avšak **dívky** dosáhly vyššího skóre ($x = 3,31$, $SD = 0,12$) než **chlapci** ($x = 3,24$, $SD = 0,19$).

Graf 1: Vyjádření rozdílnosti postojů k předmětům mezi dívkami a chlapci

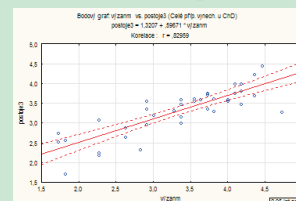
Stejně tak nebyl nalezen statisticky významný rozdíl mezi ročníky v postoji k předmětu ($F = 1,02$, $p = 0,32$). Z uvedených ročníků dosahovali žáci **6. třídy** vyššího skóre ($x = 3,38$, $SD = 0,13$) než žáci **7. třídy** ($x = 3,1$, $SD = 0,15$). Nejvyššího skóre dosáhly **dívky ze 6. třídy** ($x = 3,42$, $SD = 0,15$). U dívek i chlapců ze 7. třídy se spíše projevoval postoj neutrální k předmětu etická výchova, zatímco u dívek a chlapců ze 6. třídy se projevoval postoj k etické výchově pozitivní.

Graf 2: Vyjádření rozdílnosti postojů k předmětům mezi jednotlivými třídami

Síla vztahu mezi vnímáním významu předmětu žáky a jejich postoji k němu byla významná $r = 0,76$, ($p < 0,001$): čím více žáci vnímali význam předmětu etická výchova, tím byly jejich postoje k tomuto předmětu pozitivnější (Graf 3).

Graf 3: Bodový graf proměnných vnímání významu předmětu žáky a postoj žáků k předmětu etická výchova

Další analýza ukázala, že žáci dle svého subjektivního úsudku relativně rozumí pojmům v oblasti etické výchovy $x = 3,63$; $SD = 0,55$. Nejmenší porozumění vyjádřili u pojmu altruismus, prosociální chování a empatie. Mezi pojmy, kterým žáci dle svého úsudku rozumí, se řadí: úcta a sebevědomí. Statisticky významný rozdíl byl zjištěn u **pohlaví** ($F = 5,24$; $p < 0,05$). Dívky ($x = 3,74$; $SD = 0,09$) vypověděly, že pojmům více rozumí než chlapci ($x = 3,30$; $SD = 0,19$). Mezi **třídami** nebyl nalezen statisticky významný rozdíl. Nebyla ani nalezena významná korelace mezi porozuměním pojmům žáků a jejich postoji ($r = 0,24$). I přes to korelace je rostoucí.

DHINDSA, H. A.; CHUNG, G. Attitudes and achievement of Bruneian science students. *International Journal of Science Education*. 2003, vol. 25, no. 8, s. 907-922.

KUBIÁTKO, M. Bez prirodopisu to nejde alebo jako ho vnímají žáci základních škol. *Studia Pedagogika*. 2011, Brno: Masarykova univerzita, 16(2), s. 75-88.

KUBIÁTKO, M.; MRÁZKOVÁ, K.; JANKO, T. Postoje žáků 2. stupně základních škol k vyučovacím předmětům zeměpis. *Pedagogika*. 2011, Praha: Univerzita Karlova, 61(3), s. 257-270.

PELL, T.; JARVIS, T. Developing attitude to science scales for use with children of ages from five to eleven years. *International Journal of Science Education*. 2001, 23(8), s. 847-862.

WEINBURGH, M. Gender differences in student attitudes toward science: A meta-analysis of the literature from 1970 to 1991. *Journal of Research in Science Teaching*. 1995, 32(4), s. 387-398.